

„VARPO“ BENDROVĖS LEIDINYS.

255

Nr. II

ŽEMAITIŠKAS GYVENIMAS IR JOS ATVAIZDAS.

KALĖDOS (PASKUTINIS KŪRINYS)

„VARPO“ B-VĖS SPAUSTUVĖ. KAUNAS, LAISVĖS ALÉJA 60.

1922 m.

ŽEMAITĖ.

Žemaitės laidotuvėse.

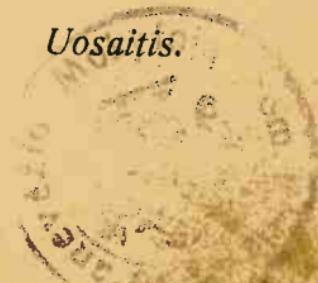
Užgeso Tau saulė. Vien vėliavos juodos
Viršui Tavo karsto išlengvo plasdena,
Į šalį ramybės, šviesiosios paguodos
Jos kviečia Tave, nusidirbusią, seną.

Mes sekame karstą liūdni, nusiminę.
Mūs liūdėsi kursto orkestro rauda...
Tu privertei liūsti skaitlingąjį minią,
Kuri neužmirš jau Tavęs niekada.

Tik mirus, dabinam ir puošiam Tau kelią;
Skęsti Tu gausinguos vainikuos žaliuos;
Myléjusią, kėlusią mūsų šalelę
Mes gerbiam po laikui, tik šiandien — kapuos.

Išdils jautrios kalbos prie kapo sakytos,
Sugrius ir paminklas, kurį pastatys,
Tik Knygos Teisybės, Tavim parašytos,
Ir mus pragyvenę, mūs ainius mokys.

Uosaitis.

Ž e m a i t ē.

1. Žemaitei mirus.

Kai žmogus mūsų tarpe gyvena, su mumis kalbasi, dirba, vargą vargsta — mes nė nejuntame, kaip jis mums reikalingas, kaip artimas, brangus. Tik netekę jojo mes pamatome ir giliai atjaučiame, kaip tas žmogus mums brangus buvęs, kaip daug netekom jojo nustoje, kad mūsų širdyje lyg tuštuma pasidariusi.

Taip atsitiko ir tada, kai mes palaidojom mūs garbingą senelę Žemaitę¹⁾.

Lyg tas mūsų mažas Lietuvos pasaulis pritemo, lyg tuščiau pasidarė, liūdniau, lyg šaltesnis šiaurės vėjas paputė. Juk mes taip nedaug turim geresnių, tobuliesnių žmonių, tai kur gi nepajusti, kad vieno jų amžinai nustojom, kaip nesigailėti, nelieūdėti.

Ir pirmieji žodžiai, kurie nesulaikomai veržiasi iš po plunksnos Žemaitės apibūdinimui, tai šie: Žemaitei mirus mes nustojome žmogaus, kuris, visur ir visumet mus teisingai teisė, paklaidas nurodinėjo ir visa savo iškilnia dvasia ir širdimi visus mylėdamas, rodė mums tikrą dvasios kelią, tuo keliu vedė mus, taisė ir mokino.

2. I gyvenimą įstojant.

Tačiau atskleiskime porą jos gyvenimo knygos lapų, pažvelkime į jos įdomią praeitį:

¹⁾ Žemaitė, gyvendama 76 savo gyvenimo metus mirė 1921 m. gruodžio 17 d. Mariampolėje, Bulatų šeimoje; palaidota Mariampolės kapuose.

Žemaitė gimė 1845 metais Žemaičiuose, Plungės parapijoj, grapo Plioterio Bukantiškės dvarely, bajorų šeimoj. Jos tėvas tarnavo tame pat dvarely ūkvaizdžiu. Namie, žinoma, visi kalbėjo tik lenkiškai ir visi skaitė save lenkais.

Jaunutė Julija (Žemaitė) drauge su savo namiškiais Lenkiją laikė savo tėvyne, lenkus gi statė aukščiau lietuvių, lyg jų globėjais, geradariais ir mokytojais.

Tėvai buvo neturtingi ir nemokytini, mažajai Julytei taip pat jokio mokslo negalėjo duoti. Šiaip taip tai namie tėvas iš knygos kiek ją pamokė, tai pas giminaitę su jos vaikais kaž kokio mokytojaus buvo mokinama. Bet viena didelė ypatybė jau ir tada pas Žemaitę apsireiškė: ji nuo pat mažens labai mėgo knygas ir skaitė kiek tik jų kur gaudama. Žinoma, knygos buvo yien lenkiškos, keletas lietuvių kalba arba, kaip pati Žemaitė sako, žemaitiškų tikybinių knygų. Iš visų tų knygų Žemaitė negalėjo įgyti kokios nors platesnės pasauliažvalgos: manė ir galvojo taip, kaip ir visi jos kaimynai bajorai, pažištami, giminės. Tačiau, kaip iš jos užrašų matyti, Žemaitė mėgo bičiuoliuotis su lažininkų (baudžiauninkų) vaikais ir jaunimu, už ką savo tėvų ir giminių buvo barama ir draudžiamā.

Bet štai artinasi 1863 metai. Jaunutė Žemaitė pastebi, kad ponija žymiai pakitėjo. Pasidarė be galos lipšni prie žmonių, ėmė tų paniekintų žmonių, to „bydlo“ (galvijų) broliais vadintis, jiems dangaus rojų žemėj žadėti: girdi, ir brolybė lygybė, ir laisvė ir žemė — ką tik nori, tik mus klausykit!

Prasidėjo ir pats sukilimas: bajorai šiaip taip ginkluoti rinkos miškuos į būrius, kovėsi su rusų karieviais: pasiliejo žmonių kraujas. Ne maža ir baudžiauninkų, ponų suviliotų ar priverstų, stojo į maištininkų eiles ir sunkiai nukentėjo.

Čia pirmučiausia Žemaitė parodė savo iškilnę širdį, visuomeninę drąsą, palinkimą mylėti tuos, kurių tarpe gyvena, kuriuos savo broliais laikė.

Jaunutė 18 metų mergaitė slaptai, nežiūrėdama jokio pavojaus, gabena į mišką valgi, drabužius, renka ir teikia sukilėliams žinių apie rusų kariuomenės žygius, slaugina ir slepia sužeistuosius, naktimis jiems gydytoją gabena. Galėtų, tai viską į mišką atiduotų, kad tik saviesiems pagelbėtų, kaip tai ji savo užrašuos sako.

Sukilimui nutilus, Žemaitė nuėjo kitan dvaran tarnauti. (Džiuginėnuos netoli Telšių). Čia ji susipažino su to dvaro baudžiauninku Laurynu Žymantu. Patiko vienas kitam, apsivedė, nežiūrint motinos verksmų, kad jos dukraitė už „mužiko“ ištaka. Tokios gėdos, girdi, niekad jos šeimynoj nebuve!

3. Vargų dienos.

Prasidėjo naujas gyvenimas, nauji vargai, bėdos: susidėjė nusipirko šiokį tokį ūkj, bet abu buvo nepriatyre, tokio darbo nedirbę; sunkiai buvo gyvenama: darbas, ruoša, vaikai, ir vėl darbas, ruoša — ir taip ištisa metų eilė. Apie knygų skaitymą nebuvvo laiko ir pagalvoti.

Vaikus taip pat mokė lenkiškai kalbėti ir skaityti, nors vaikams tas lenkiškas mokslas jau nebe kaip galvon lindo: su žmonėmis nuolatos begyvendami bei dirbdami, labiau linko į lietuvius negu į lenkus.

Vėliau persikėlė į Užvėnų sodžių, Užventės valsč. Šitame sodžiu gyveno ūkininkas Višinskis, kurio sūnus Povyliukas gimnazijoje mokėsi. Žymantienė-Žemaitė jį pamėgo ir pamylėjo, nes jis, parvažiavęs vasarai namo, su jos vaikais žaidė, bėgiojo ir visi, žino ma, lenkiškai kalbėjos. Iš Povyliuko paskui sužinojo, kad ir lietuviškų knygų esama, bet jos slaptai iš Prūsų gabenamos, čionai smarkiai draudžiamos, perseki jamos.

Pakliuvo, pagaliau, tos draudžiamos knygos ir į Žymantų namus. Kiek džiaugsmo buvę, kiek skaitymo, stebėjimos! Kur tik išgirdę, kad lietuvių knygų galima nusipirkti, tuoju „pirko, skaitė, galvas kraipė“. Ir knygyninkai, gerų žmonių pajutę, ēmę pas juos lankytis, apsistoti.

4. Naujuoju keliu.

Čia tai ir prasidėjo Žymantienės naujas gyvenimas. Lietuvių knygos atidarė jai akis, ji suprato, kokių iš lenkų lietuviams brolių bei globėjų esama! Suprato, kokių didelių nuoskaudų lietuviai iš lenkų malonės yra gavę: laisvais buvę, vergais tapo.

Povylas Višinskis, pats vis daugiau dvasios pajęgū įgydamas, vis didesnės įtakos į Žymantiene ir jos Šeimyną darė, naujos dvasios skiepijo. Pagaliaus aiškiai ir ryškiai tarė:

— Kas lietuvis, tas turi lietuviškai ir kalbėti, lietuviškai ir manyti, lietuviu save visur ir visumet laikyti.

Pajuto tada ir Žemaitė drauge su visa savo šeimyna lietuviais esą. Ir ēmė nauju keliu ēiti: dar tam-priau, dar arčiau sugyveno, susirišo su lietuviška knyga, su lietuvių mintimi; laukdavo nesulaukdavo naujų raštų pareinant iš Prūsų, džiaugdavosi neatsidžiaugdavo juos beskaitydama.

Beskaitydama gi ir begalvodama, jau būdama apie 50 metų amžiaus, sugalvojo ir pati plunksnos imtis; parašė apysakaitę: „Piršlybos“; parašiusi atidavė Višinskiui, tada jau Petrapilio universito studentui. Višinskis paskaitęs šį jos raštą pastebėjo Žemaitę turint dideli talentą (gabumą) ir ragino ją plunksnos nemest, vis rašyti ir rašyti.

Cia tuo dalyku atpasakoju pačios Žemaitės žodžius:

„Kiti metai, parveža jis (Višinskis) man iš Petrapilio... kalendorių su mano „Rudens vakaru“. Nudžiugusi žiūriu — mano raštas pataisytas... visam apsakymeliui duotas kitas vardas (mano buvo „Piršlybos“), duotas ir man „Žemaitės“ vardas. Ne tik man džiaugs tas, bet ir mano vaikams — grobsto, skaito mamos raštą! Vyras tik raukosi, baugina, kad per tuos niekus galima esą įkliūti“.

Nuo tos pirmos jos apysakaitės pasirodymo Juilia Žymantienė kitaip nepasirašinėjo, kaip tik Žemaitė. Tuo vardu ją ir mūsų visuomenė labiausiai pažinojo.

Taip prasidėjo jos garbingas mūsų visuomenei tarnavimas, jos didelis plunksnos darbas!

Tačiau tas darbas buvo vienas sunkiausiuju: ūkio darbai ją visu savo sunkumu gulė, gyvenimo vargai mintj šklaistė. Vakarais, prie menkos lemputės švieselės Žemaitė rašė, savo mintis dėstė. Bet tai daryti turėjo slapčia: susekta ar įduota, kad lietuviškai rašo, turėtų sunkiai nukentėti, o su ja sykiu nukentėtų ir jos šeimyna ir ūkis.

Turėjo saugotis piktujų žandarų, landžiujų šnipų, bet ir namie ne tik paramos, bet ir ramybės neturėjo: vyras nesuprato jos sielos, nenumanė, ką ji daro, niekino jos darbą ir skaitė tik tuščiu laiko gaišinimu, tik neišmintingu vaikišku žaislu, be to ir pavojingu, už ką galima esą prieš valdžią sunkiai atsakyti. Žemaitė dažniausiai tyliai turėjo kęsti savo vyro prikaišiojimus, išmetinėjimus, nes aiškinimai nieko negelbėjo: perdaug jie savo sielomis skyrėsi!

Jei bent tik prie galo savo gyvenimo vyras ėmė savo žmoną suprasti. Vieną kartą Žemaitė paskaitė šeimynai vieną savo naują apysakaitę. Ta apysakaitė taip didelio išpūdžio padarė į Žymantą, kad jis didžiai susijudinės tarė:

— Tai tavo raštas gražiausis už patį gražuji pamokslą, tartum kokių mišių klausai.

Nuo to laiko jis nustojęs Žemaitę del jos raštų persekioti.

5. Dvasios turtas.

Žemaitės raštai mūsų visuomenei turi labai didelę reikšmę, nes juose lyg veidrodyje atsivairia duoja visas mūsų gyvenimas: ir valstiečiai, ir vaikai, ir ponai, ir valsčių valdininkai (senieji prie rusų), ir uriadninkai, ir kunigai, ir šiaip inteligenčiai; atsivairia duoja visi mūsų blogi papročiai, palinkimai, netikė darbininkai, neišminčingi prietarai, pyktvaliaivimai. Padoras, išmintingas žmogus, Žemaitės raštus beskaitydamas, ras ne vieną savo paties klydą, blogą paprotį, palinkimą ir tuo žvilgsniu pasitaisys, pasistengs geresniu, tobulesniu pasidaryti. Juo daugiau žmonių Žemaitės raštus skaitys, juo mažiau blogo pas mus bus, juo mūsų visuomenė bus tobulesnė, geresnė.

Labai klysta tas, kuris sako, kad Žemaitė piktais ką nors aprašinėdavo, ką nors apie kokį norint luomą prasimanydavo, tyčia peikdavo. Per gera ji tokiems darbams buvo ir per teisingą: ji *nieko nepeikdavo* — ji rašydavo tik taip, kaip manydavo, kaip pačiam gyvenime buvo. Kuo ji kalta, kad gyvenime viskas taip yra, kad ji matydavo daugiau už kitus, daugiau negu mes paprastai matom.

Dar nei vienas mūs rašytojų taip teisingai ir gerai neatvaizdavo mūs žmonių būdo bei mūsų gyvenimo, nei vienas nebuvovo taip *lietuviškas*, kaip Žemaitė.

Eis amžiai, slinks mūsų žmonių kartų kartos — Žemaitės raštus lietuvių vis skaitys, vis iš jos mokysis, pavyzdžių sau ieškos.

Šiandien Žemaitės mes beveik dar visai nepažistam, maža kas ją yra skaitės, juo labiau, kad daug jos raštų dar niekur nėra spausdinta, daug nesutvarkyta. Bet gi mūs vaikai negalės gyveniman jžengti nesusipažinę mokykloj su Žemaite.

Žemaitė rašė labai daug; jos raštų išeis kelios storos knygos. Rašė ji beveik išimtinai „Ūkininke“ „Naujienose“, vėliau „Lietuvos Ūkininke“, ir „Lietuvos Ziniose“. Savo pažiūromis ji buvo nepaprastai pastovi: visą laiką ji laikėsi vienų pažiūrų ir vienos srovės žmonių, būtent liaudininkų (anksčiau demokratų), nors prie jokios partijos, taigi ir prie liaudininkų, ji niekad neprigulėjo.

6. Jaunimui.

Bet Žemaitė ne tik rašytoja — ji uoli ir šiaip mūsų visuomenės darbininkę: ir ramiai, tylomis, be reikalo nesirodydama, atsidavus nešė savo dalį mūsų visuomenės gyvenimo naštos — ji prisideda dar anais žauriais mūsų dvasios persekiojimo laikais prie knygu platinimo, ji kovoja drauge su visa mūs šviesuomene del mūs kultūros, del mūs teisių atgavimo; ji nevengia ir bendro tais laikais visiems visuomenės darbininkams likimo: už laikraščius — „Liet. Ūkininką“ ar „Lietuvos Žinias“ 1913 m. Vilniuj ji pateko vienam mėnesiui į kalėjimą.

Tačiau viena žymiausių Žemaitės ypatybių, tai jos didelė prie mūs jaunuomenės meilė ir prisirišimas. Jaunuomenėj ji matė mūs tautos ateitį. Bet jai gerai buvo žinoma, kokį didelį vargą del savo neturto mūs jaunuomenė besimokinėdamas vargsta, kaip daug gabaus jaunimo veltui žūsta sunkioj kovoj del mokslo, del duonos kąsnio. Jos nepaprastai jautri siela negalėjo visa tai ramiai pakęsti, todel ji, susitarus su Gabriele Petkevičaitė, slaptai, žinoma, nuo rusų valdžios, įsteigė besimokinančiam jaunimui šelpti draugiją „Žiburėlį“, kuris begyvuodamas apie 20 metų, daug jaunimo išauklėjo, daug sušelpė, daug nuo bado ir mirties šmeklos apsaugojo, davė ne vieną mūsų tautai gabų naudingą visuomenės darbininką.

Jaunimą ji mylėjo, su jaunimu ji visą savo gyvenimą éjo, nes jos siela neseno, nes jos siela amži-

nai jauna, amžinai būdri buvo. Ir mirdama ji jauni mu labiausiai rūpinos, apie jį atminė: jau sunkiai besirgdamas dar pasižadėjo, jei išgytų, Mariampolės jaunimui paskaityti Kalėdoms referatą. Savo literatūros turta pavedė besimokinančiam jaunimui.

Gerai atjautė jaunimas kokios didelės savo draugės nustojo ir todel, norėdamas Žemaite pagerbti už jos teiktą jam paramą bei dvasinį peną, gausiai susirinko į jos laidotuves, gražia nuoširdžia kalba palydėjo, vainikus ant jos kapo uždėjo.

Pagerbė savo garbingają senutę ir visa mūs pažangioji bei šviesios minties visuomenė: daugybė žmonių ją į kapą lydėjo, delagacijų atvyko iš jvairių Lietuvos kampų, gražiomis nuoširdžiomis kalbomis su velione atsisveikino...

Žemaitei mirus, mes netekome dideliai ir gražiai siela žmogaus. Tačiau tai tik jos kūnas mirė, dvasia gi jos tarp mūs amžinai gyva paliko.

P. Ruseckas.

Žemaitė.

Kalēdos.

Bēdos, bēdos — ne Kalēdos, ateis Kalēdos—bus
tos pačios bēdos.

Niekas taip nelaukē Kalēdū, kaip mūsų Juozukas.
Bet ir buvo ko laukti; juk tai metū galas, galas jo
tarnybos Baltaragui už piemenj.

Vasarą dar pusē bēdos; pažadino ryta, atsikėlęs
dar pusmirkomis snausdamas, atkelia diendaržio var-
tus, nereikia nė niūkti, galvijai patys išeina, pasitrina
patvoriais ir traukia į ganyklas. — Juozukas kiūtina
paskui. Karvėms priēdus, atsisėdės ant kupsto, nosi
pastatęs prieš saulę — snaudžia sau.

Nereikia jam gulti, jis labai moka sėdom mie-
goti; nors pakrypsta, pasišlieja tai į vieną tai į kitą
pusę, bet niekumet nenuvirsta žemén, — vis atsigrie-
bia atgal.

Išgena ir daugiau piemenų, pradeda šūkauti,
ūbauti, balsiai kalbēti, išbunda Juozukas ir jaučiasi
jau išmiegojės. Banda užėdusi pradeda stovinėti, pie-
menys pusryčio laidosi.

Atėjus Juozuko eilei, bėgdamas namo prie šuli-
nio nusiprausia lovyje burną, eina į vidų valgyti. Po
pusryčio išeidamas įsikiša dar duonos priešpiečiui, o
vietų vėl pasileidžia pavalyti.

Užėjus karščiams — pradeda pokaitye namo
ginti. Tuomet Juozuką prikelia dar saulei netekėjus.

Išginės gano jis ligi priešpiečio, kol karvės ima zylioti
ir lekia namo.

Tuomet Baltaragienė iš vakaro palieka Juozukui
priešpusrytį: stalčiuje — randa jis lašinių ar mėsos
šmotelį, arba sūrio gabaliuką, pasiima duonos kiek
nori ir nešasi į bandą, išalkęs užsikanda, o galvijams
perzyliavus pusryti pavalgo. Jei nori — eina gulti, o tankiai
prižiūri vaikus, su Petrike pažaidžia, Joniuką pa-
nešioja, ar lopšyje pasupa. Už tai mama Juozuką myli,
tankiai gerą kąsnelį pakiša, galvą ištrenka, iššukuoja,
marškinius baltus duoda persivilkti ir duonos į bandą
neštis nesigaili.

Baltaragis taip pat, blogo žodžio Juozukui nepa-
sako, kartais tik pagražoja: — Tu neraižyk karvių...
pamatysi, kaip atėmės tau botagą, sukaposiu.

Juozukas šeimininkus — mama ir téte vadina,
kad Petriké su Joniku kitaip nevadintų. Senj Baltar-
agi irgi senučiu vadina.

Vasarą, kol bandą ganė — pusė bédos; bet ru-
deny pririšus gyvulius, susirinkus visiems į vidų, vi-
sokių bédų atsivérė. Daugiausia jam paėdė ta samdy-
toji mergaitė Marė. Nespės Juozukas pasirodyti, tuož
paleis gerklę:

— Juozuk! žabarų nėra, — Juozuk! sukurk
ugnį, — Juozuk! parnešk vandenio, — Juozuk! sku-
bék bulves skusti, ésti negausi... uždaryk kiaules,
suvaryk žasis, palesink vištas... Juozuk ir Juozuk—
varinėja, nė atsikvępti neduoda. O jau prie ugnies—
nė ištolo. Norės Juozukas pasišildyti tuož Marė:

— Šalin nuo ugnies! puodus pridulkinsi, su pe-
lenais nori ésti?... — Jei greitai nepasitrauks ir į
kuprą gaus niuksą. Vandens prireiké, parnešti — va-
romas Juozukas nepaskubės išeiti, tai sykiu su kibiru
už durų išmestas atsidurs. Vakarais virtuvėje nėra
jam vietas, o troboje — kitos bédos: kaip tik Juozu-
kas į vaikus, nori pažaisti, tuož senutis:

— Na Juozuk! Kaip einasi su poteriais, prisakymais? Kas tie septyni sakramentai, ar žinai nors vieną? Kokie didieji „griekai“, ar besuskaitai? Koks giekas tingėti Dievą garbinti? Sukalbék „po nutrotijmo dūšios“... Kas tave apšvietė? Kuomi apšvietė? Kas atpirko? Kas buvo pardavęs? Kame pirmieji tévai gyveno? Ir daug, daug tokį klausimų.

Ir atsakinék tu seniui! — Kamantinės iš katekizmų ir iš visokių įsakymų. Gerai turi pamislyti, kaip atsakyti, o nejtki su tuoj kimba ausj nusukti... Nešutysi su seniu, jis nori ir Petrikę jau mokinti, bet mama dar neleidžia.

Dieną Juozukas išeina į kūtes: kratinj krato, galvijus girdžia, apéjes gyvulius, žabarus kapoja... Jei nešalta randa sau kokj nors darbą, bet kada šalta, susirietus reikia bėgti į vidų, arba vakarais, tas senis ir Marė, taip paéda, net Juozukas išsižiojęs laukia Kalédų.

Būtinai sumanė nebegržti kitiems metams; kad ir grąžintų negrįš vien del senučio ir Marės. Mama gera ir tėtis geras, Jonas samdytas bernas taip pat geras, vedasi į kamarą gulti, nakti patalus nusispardžius apkloja... Bet su Mare ir senučiu — gyvos bėdos... Ateis Kalédų antra diena, atvažiuos tévelis, Juozukas papukšt! ir išlēks, nuo visų poterių, katekizmų ir nuo tos pikčiurnos Marės atsikratys... Vat! Kuomet gi tos Kalédos ateis?

Syki Juozukas paklausé Jono: kiek béra laiko ligi Kalédų?

Jonas pagalvojo, pirštais paskaitė: — Rožanca va, Visi šventi, Adventas... Dar dvylika savaičių — pasakė.

Juozukas nubèges į kūtę įbrèžę kreida į duris dvylika kobiniukų. Kaip tik savaitė išeina, vieną kobiniuką ištrina; kita išeina — vél ištrina kitą, vis mažiau kobiniukų belieka, mažiau savaičių ligi Kalédų. Jau aštuonios, jau penkios, jau trys!.. Juozukas šo-

kinėja žiūrėdamas į kobiniukus... dar viena ir pusė savaitės.

Vieną vakarą tėtė raukė nagines. Paraukės metė Juozukui tardamas:

— Še nagines, tau paraukiau, bus lengviau po sniegą braidyti, negu su klumpėmis. Darysime alų, bus daugiau darbo prieš šventes...

— Ar jau Kalėdos? — šokosi Juozukas — juk dar pusantros savaitės?

— Žioplas tu! — užkirto Marė — penkios dienos béra...

— Je! Kodel mano dar pusantro kobiniuko duryse. — Visi ēmė juoktis. — Nemokėjai suskaityti!

Nors prasijuokė, bet Juozukas labai nudžiugo, kad Kalėdos greičiau priėjo, ne kaip jo kobiniukai nyko.

Tėtė daro alų, ugnis kamine pyška, Juozukas kūrena, žabarus velčia, katilai—verda, kubilai—garuoja, apyniai—kvepia, Jonas bačkas skalauja, priešiniukėj balta drobute apdengtas kubilas užduoto alaus jau gyvena.

Senutis pasiėmės skardinę alaus, duoną pasisūdydamas druska pakanda ir alumini užgeria. Juozukui irgi pripylęs puodelį, liepė su duona valgyti. Kaip petnyčioje — geras užkandis. Ketverge bus kūčios, petnyčioje Kalėdos. Jokio pasnijko nebus, visi mėsa valgys lyg ponai. Juozukas jau ir dienas skaitė.

Laukta, bet sulaukta! Kūčių rytas jau išaušo; Juozukas pašokės, tuoj kojas į nagines... Nebelaukia, kad ji kas pasiūstų, bet nevaromas neša vandenį į vidų velka žabarus, medžius pečiuj kūrenti; jis žino, kad surmalkj^{*)} mama iškeps, nes jau pyragai įmaišyti.

Po kūtes abu su Jonu darbuojasi: šiaudų nu-

^{*)} Surmalkis — namie kepta didelė sudžiūvusi baranka.

sivertė, šieno prisipešė, iš kluono dobilų parsinešė; kol apsišérė, atėjo jau ir pavakaris. Pietų šiandien, nevalgė, ryto tik gavo šildyto alaus su duona, o kūčios bus vakare.

Suėjo vyrai į vidų — barzdas skutasi; Jonas senučiu plaukus apkirpo, mama visiems galvas ištrinko, Juozukui ir iššukavo, visiems baltus marškinius padalino. Kol sutemo visi jau apsirengė.

Marė atnešė šieno pluokštą, paskleidė ant stalo ir balta staltiese apdengė. Mama stalą apkrovė valgiais; pilko, raudono kisieliaus, sližiukų, žirnių ir kviečių išvirtų grūdų, aguonų, saldinto pieno, alaus užboną, silkės ir žuvies; visi valgai šalti, tik bulvių karštą krepšiuką užstalėje pastatė. Vidury stalo Dievo pyragai — balti, rausvi ir mėlyni visą stalą atšviečia.

Sédasi visi kūčių valgyti. Visų pirma Dievo pyragą padalino. Jonukas gavo balto ir rausvo. Kūčias valgant reikia, kad būtų žmonės poromis, nes pavieniu kam likus kūčiose, — šjmet kas nors turės numirti. Čia išeina poromis: senutis su tėte, mama su Mare, Jonas su Juozuku. Bet Petrikė verkia, lenda prie stalo. Marė nenori leisti: suardys poras. Mama vos pagelbėjo: pasiėme Jonukėlį — vėl visi poromis.

Valgė, kas tik ko norėjo, kas kam patiko; bet nori — nenori, silkės turi valgyti. Jei kūčiose, nevalgysi silkės, visus metus tave ūtelės és. Tokius gardžius valgius valgo; troba šilta, pyragais prikvipusi; dar pečius kurenasi; kopūstų puodas, kugelio bliūdas į pečių įkišti, rytojui pritaisyti stovi.

Visiems privalgius, atrinko nuo stalo indus ir valgių likučius, o šieną nuo stalo, tėtė suvyniojo į skudurą, pasidėjo kerčioje; žadėjo paskui nunešti ir padalinti po saujelep visiems gyvuliams — reikia visus kūčių šienu pavaišinti.

Iš to išėjo kalbos, kad Kalėdų naktyje gyvuliai kalbasi. Senutis užsikūrės pypkę, émė pasakoti.

Vienas ūkininkas buvo taip neturtingas, taip nuskurdės, vis del visokių nelaimių negalėjo pragyventi.

Darbuosis, stengsis gerai laukus išdirbtį ir laiku užsėti, netingi žmogelis, o žiūrėk kas nors, kokia nelaimė ištikusi: tai ledai javus išdaužė, tai lietus supūdė, gyvuliai iškrito, arklius pavogė, tai vilkas avis išpiovė, kumelius sudraskė... čia pati pasiligojo—vis serga, lovoje guli... Skursta ir skursta tas žmogelis vis tik Dievui atsiduodamas.

Ateina Kalėdos — nėra kapeikos nė silkei kūčioms nusipirkti, nė piemeniui algos užmokėti... Samdo jį pirklys supirkus grūdus į miestą nuvežti. Džiaugiasi žmogus nors rublelių Kalėdoms užsidiūsiąs... Dar tris dienos ligi kūčių — lengvai, mano, suvažinėsiąs. Bet kaip visur taip ir čia jam nesisekė.

Užėjo pūgos, giliai prisnigo, kelią užpustė; vežimas sunkus — arkliai nepatraukia, apvirto į griovį, maišas išsirito, šlajos sulūžo, dargi be kraustydamas maišus važmos pinigus pametė.

Vargo, vargo kelionėje visas tris dienas, dar ir kūčių visą dieną. Parvažiavo, parplaukė susikrimtęs, pavargęs, visai jau naktį. Trobos durys užsklenstos, žiburio nėra, nenori baladoties, o pavargęs... Užmetės arkliams glėbelį šieno, įlindės į šiaudus atsigulė. Nespėjo dar užmigti, girdi iš arklių kūtės balsą.

— Vargom, vargom kelionėje, o kas iš to? Nei šeimininkui naudos, nei mums ko ēsti? Sauso šien-palaikio tik užkrimsti... — Ką padarysi, kad nė jis patęs nieko neturi, del tų nelaimių... — Kad ne kvailas būtų, nepūdytų pinigų peludės gale, kur jo senutis užkasęs užkeikė: „visa laimužė užkasta; kas išims mano skatikėlius, tas bus laimingas!“... Kad ne kvailas būtų tuo iškastų ir liktų laimingas ir turtingas.

— Ir jam ir mums būtų miltų ir avižų, nekrimstume sauso šieno ir jis nebeskurstu. Dabar prakeiktieji pinigai slėgia jį ir jo namus nelaimėmis spaudžia.

Žmogelis pavargės besiklausydamas užmigo. Pramigės eina į vidų. Pati lovoje vaitoja, piemenėlis nevalges verkia. Priėjės guodžiojas pačiai kaip varges kelyje, negalėjės greit sugrįžti...

— Aš ir numaniau, — tarė pati, — kad tave persekioja mūsų paprastos nelaimės... Dievui garbė! — Kamaroje yra vėdaro. Jonienė atnešė skerstuviu, pasišildės valgyk... aš nieko nenoriu, dargi silkės pusė yra ant girnų.

Vėdaro užkandęs išėjo šertis. Piemenėlis į kūtę prie karvių, šeimininkas į kluoną, arkliams pelų. Atsiminė sapnavęs, kad peludėj esą pinigai užkasti, pasižiūrėjo.

Pelai supilti į krūvą arti durų, o galas peludės pustuštis. Ilipės per pelus, ēmė nagais krapštyti, kojoms spardytį žemę į šalis, tuož ir pasirodė puodo kraštas, atkasęs iškelia—pilnas pinigų, o sunkus—vos parvilką į klėtį.

Arkliams ant pelų, duonmilčių užbarstė, vandens užpylė piemuo išbėgęs iš kūtės šaukia:

— Mūsų šemargė du veršiukus turėjo!... — avys bliauna, žiūri — avis turėjusi tris ériukus. Sudėjės į krūvelę ériukus, pristumės prie karvės veršiukus eina į vidų. Višta kudaksėdama išlenda iš šiaudų, žiūri — šeši kiaušiniai! Susirinkęs eina į vidų. Pati atsisėdusi lovoje sako :

— Man staiga geriau pasidarė — niekas nebeskauda: galiu atsikelti ir valgyti norisi — tik nieko neturim.

— Štai radau šiauduose kiaušinių — rodo vyras — išvirsiu.

— Na, kad kiaušinių radai, tuož iškepsiu blynų. Atsikėlus i sveika prikepė blynų, visi prisivalgė. Nuo to laiko žmogelis turtėjo, lyg ant mielių.

Karvės po du veršiukus vedė, kumelės po du kumeliukus, ériukų daugybė, žasis priperėjo žaselių galy-

bes, viskas sekasi, visi sveiki auga: paršeliai kaip iš pieno plaukia, arkliai kaip mūrai, karvės kaip tešlos, pieno kibirais duoda, javai iš dirvos virsta, nei tų vilkų nei vagių beliko, — visos nelaimės kaip debesis nuslinko, ūkis jam kaip ratu riečia.

Kaimynai stebisi tokia atmaina kiti džiaugiasi, o kiti pavydi. Vienas turtinges kaimynas, būtinai nori sužinoti: kokiui būdu tas nuskurdėlis taip staiga praturtėjo?

Landė, landė į ji, klausinėjo, kamantinėjo, pranavojo kol tas visą teisybę pasisakė. Gerai!

Atėjus Kalėdoms, tas turtininkas, nuo pat sutemos jau guli šiauduose ant arklių kūtės. Nei miegas jam nelenda: taip geidžia išgirsti kame pinigai užkasti? Dvylikta valanda, girdi, arklys sako:

— Ėskim, ēskim prisiëskim, sunkus darbas mus laukia...

— Kas do darbas? — klausia kitas — dabar žiema, dar gi šventės.

— Ryto daktaro lakstyti, o poryt tą padlą vilkti...

— Kokią padlą? — kur vilkti?

— O gi tą, kurs ant kūtės tikšo ir mūsų kalbos klausosi, reikės mums į kapus nuvilkti!

Žmogus nebegirėjo nė arklių kalbos galio, tebegulėdamas šiauduose, skaudžiai apsirgo. Teisybė ir daktarą parlakino, bet nieko nepadėjo; pavakary ir pasimirė.

Mat, nejučiom išgirsti gyvuliu kalbą — nieko nekenkia, o tyčia klausyties — nevalia.

— Gyvuliai niekus pliauškia — tarė Jonas — nėra ko klausyti — verčiau, vandeniu persimainius į vyną, prisigerti — nuo to nemirsi.

— Tas pats ir su vynu, — tvirtina senutis. — Mainyties — persimaino, tik trumpam laikui, bet tyčia laukti ir ragauti — irgi nevalia. Kitą kartą taip pat žmogus užtrukęs kelionėje, parvažiavęs girdys arklius,

pasiėmės kibirą vandens, kiša arkliams — negeria, prunkščia, knarksėja nė snukio į kibirą nekiša. „Mogus ragauja — vynas! Pastatės kibirą, paėmės kitą pasemia — jau vanduo. Ir arkliai geria. Uždaręs arklius vyno kibirą parsinešęs į vidų. Visi namiškiai ragavo, gérė — tikrų tikriausis vynas. Pasemtas vynas nebeatsimainė, o šulinys vėl atsimainė į vandenį.

Samdytas bernas to vyno ragavęs, kitose Kalėdos se padarysiąs mandriau. Pastatės prie šulinio kubilių, ir su kibiru vis semia ir ragauja: kaip tik vanduo pavirs į vyną tuoj semsis ir pilsis į kubilių.

Sédi vyras nuo pat vakaro ir vis pasisemdamas vandenį ragauja. Tik sykį paragavęs sušuko: „Vynas!“ krito žemén ir numirė. Ir tą vyną, kur buvo kibire, besispardydamas, mirdamas paliejo. Taip tai tyčia nevalia stebuklų gaudyti. Kam nori — Dievas pats parodo.

Senutis pasakoja, tétis pypkę rūko, Jonas snaudžia; moteris indus mazgoja, į pečių kugelį kiša, o Juozukas ausis ištempęs klausosi ir galvoja, kaip čia netycia arklių kalbos išgirdus?

Apsiruošus, atėjė į stalą Marė ir mama atsisėdo. Senutis išsitraukęs kantičkas, užsidėjės akinius užtrauke:

— „Adoms iš Rojaus eidams, Graudžias ašaras liedams“... Visi pritarė. Dar karūnką pagiedojus, tété sako:

— Jonai! jei norite, važiuokite su Mare į bernelio mišias. Pasikinkyk béruką į roges... tik pasiimk geležinius, jidék į spyną arkli, kad nepavogtų.

— Visi važiuokit, pora arklių — patarė mama.

— O kas ryto apsišers? Mudu su senučiu sumai — kalbėjo tétis. — Ryto kunigai po trejas mišias laikys, pakaks visiems.

— Tai nors Juozuką vežkitės, Jonai. Bernelio mišios nekasdien, vaikui naujiena pamatyti — kalbėjo

mama — ant kojų užsimeskit, bus dar šilčiau važiuoti.

— Tokio vabalo dar ten reikia! Šalta, sustips... — atsikalbinėja Jonas — tokiems tik ant pečiaus bernelio mišios, ne naktimis važinėties... o dar šiokiu šaliu...

— Bereikalo, gali dar vaikas sušalti — pridėjo tėtis.

— Apsivilk Juozuk mano baltaisiais kailiniais — tarė mama — susijuosk; kaip tik tau tiks ir šilta bus, kepurė nerlinė... Po žiemos vartais galėsi gulėti. — Apie kelionę šnekasi, o Juozukui širdis drebė: kaip čia išeis tas nuosprendis? Galu gale 'Marė paleido gerklę:

— Nereikia, nereikia! Toks kutvaila mat valkiosis? Dédė mudum su Jonu duoda arkli... mes nesivešim toki kaltūną! Né mūsų niekas nevežiojo, kaip bandą ganėme. Dar mat čia reikės vežiotis!..

Juozukas apsivilkės mamos kailinukais, šokinėja džiaugiasi „kaip tik tinka — ligi kelių“. Rankovės per ilgos, bet nieko, rankoms šilčiau. Joną apsikabinęs prašo:

— Nepalik manęs, nepalik! ar pažadinsi, pažadinsi?..

— Pa, pa, pažadinsiu! Gulkis ant pečiaus, miegok ramiai, atsikélęs tuoju už kojų tave nutrauksiu...

— Rengiasi visi gulti, Juozukas vis dar galvoja:

— Jonas prižadėjo... bet jis nepažadins... tik juokais tyčia prižadėjo... Marė né to tiek — nepažadins... dar tyčia pamažu vaikščios... néra ko jos prasitti... Reikia pačiam pasirūpinti nemiegoti.

Mamos kailinukus pasikabino prie durų, nagines ant kojų pasitaisė, aptampė, čerkasines kelnės apsimovė, dėvimus kailinukus užsiskreibęs ant galvos dui į kūtę. Po arklių èdžiomis mèšluose išskasė duobę, išivertė sausų šiaudų glébj, kaip po patalu, atsigulė, po

pat béruko nosi; ir minkšta ir šilta. Atsigulęs galvoja:

— Dabar niekam nė gero žodžio — nepaliks manęs: kaip tik duris girkšt! Jonas béruką vesties, aš tuo strukt! parlékęs tik kailinukus šmukšt! kepurė... kojós gatavos šast į roges! Tegul Marė pasispardo, nebijau... Arkliai kalbésis... Juk aš netycia išgirsiu, ne klausyties jiindau, tik del bernelio mišių... Pasakytu kur užkasti pinigai, tuo iškasęs — batus ilgais blizgančiais aulais nusipirkčiau... duočiau saują mamai ir tétei... senučiui — naują pypkę... Jonui — armoniką; Petrikei lélę parédytą, Paupariuos mačiau... Marei — nė pauostyti! Jonas bérukui pririš skambalą—lindu-lindu, lindu-lindu! Nakti reikia, kad girdetų iš kelio išsisukti... — Arkliai pašarą grukš, grukš ir kjomis patrypia; kumelys atsigulęs, atsipūtė. Juozukui galvoje visoki paveikslai maišosi... — Važiuoja, rodos lekia, tartum vėjo nešamas, nė arklys, nė rogės nesiekia žemės; skambalai, varpai skamba, Jonas armonika liurlina, senutis atsigéręs vandens, sušuko: „vynas“ ir aukštyn pašoko, rodos pinigų maišą velka, Marė duoda į sprandą, nori atimti... Petrikė verkia, rodos karvės dobiluose, Juozukas bėga išginti, skuba, — a nė iš vienos negali pabėgti. Visako matė, visako patyrė ir girdėjo — nė ant jaučio kailio nesurašytum. Girdi, — kütės durys girkšt!

Juozukas praplēšia akis — saulėta; mato snieguotas Jono kojas ir arklys jeina; Juozukui kniost į galvą.

— Tai jau važiuosime? — klausia lysdamas iš po édžių.

— Ar velnias čia tave pakišo — net krupotelėjės Jonas spiaudos. — Šiyrť visus užpečkius išgraibiau — jis mat kur palindęs!

— Mes parvažiavom, dabar tau važiuoti... Lék tik namo, — sustypai!..

Juozukas net išsižiojo. Rodos re migte neužmigo, o čia saulė jau iš pietų iškrypusi!.. Parlėkės namo lindo į virtuvę.

— Na, Juozuk, ko tu nevilkais mano kailinukais?

— paklausė mama, kurstydama ugnį — ar ne šalta buvo su burnoseliu?

— Kam to burnoselio jam kūtėjė po édžių — atsiliepė Jonas iš trobos. Émė pasakoti, kaip įvedės arkli parvažiavęs, o Juozukas iš po édžių kišdamas galvą: — „ar jau važiuosim?“

Visi émė juokties.

— Lindo vaikas po édžių arklių kalbos klausyties, — juokėsi tėtė, — ką pasakė širmoji, kiek kumeliukų atves?

— Kaip tos bernelio mišios išrodė?

— Šemargė ką pasakė?

— Tur būt vyno prisigérė prie šulinio ir pamigo!

Vienas žodij, kitas žodij metė. O Juozukas iš apmaudo ir sarmatos, įsilindės į kerčią — šniurkščiojo.

— Ko jus čia vaiką kekiate, lyg piemenys? — subarė mama. — Juozuk, ne buk kvailas... špygą vi-siems... Išsimiegojai šiltai; būtum sušalęs važiuodamas. Prauskis burną, valgysim pietų... Nežinojau buč pusryčio pašaukus.

Padrąsintas Juozukas nusiprausė, šluostydamas ir ašaras nubraukė.

Pietus valgant kalbasi, pasakojas ką kas matęs miestelyje, ką girdėjės ar pastebėjės, kaip bažnyčia eg-lémis išrédyta, net blizga žvaigždės... kaip kunigas už degtinę barėsi, kaip Palubys, bemuštravodamas arkli, į griovj su rogėmis įvirto, Jasučiui nuo arklio skambala pavogė... Godeliuose kaž kas sergąs, kunigą išlakino...

Visi važiavę tiek visako matė ir girdėjo, Juozukas tik springsta, sykiu su kugeliu ašaras ryja, savo miegelį apgailėstaudamas

Pavakarėj, apžiūrėjė gyvulius, pasigirdę, vėl visi suėjo į vidų. Senutis pasiskleidės kantičkas, vartydamas sako:

— Na vaikai! užtrauksim bernelius... Tam ir Kalėdos. — Užsidėjės akinius pradėjo:

„Gul šiandiena, Jau ant šieno
„Karalaitis šio svieto.
„Išganytas, ir rėdytas,
„Aprenk sau prastą vietą.

„Piemenėliai, atbékite, Anam linksmai, giedokite —
„Naujiena negirdėta!“

— Juozuk! Juozuk! Mat tave čia šaukia giedoti „piemenėli, atbék giedoti“. — Iš pradžios pamažu giedojo, paskui tėtė su Jonu kaip sušuks: — „Naujiena negirdėta“! tai net langų stiklai dzrrr!

Begiedant jnešė vakarienę šildyto alaus su smetona ir balto pyrago paraikė. Kas norėjo gérė alų su duona:

Pavalgės Jonas émė armoniką liurlinti — mat išsiilges, nes Adverte senutis neleido né pačiupinéti!.. Tuoj atsirado piemenų, vaikų ir sodžiaus vaikinų. Mergaitės per virtuvę sulindo. Atėjo ir Šukys ūsus paputės. Mama pastatė šalto alaus užboną, stiklines, liepė tétei įpilti... Jnešė visą séti surmalkių, padėjusi ant stalo tarė:

— Augustai, pakalbink surmalkį graužti, ko vaikai be darbo véspo? ..

Tuo Galinio Augustas įvérė siulą per baiką į pririšo surmalkį, paskyres kur sudžiuvusi. Tas tintaluoja vidury aslos: — Na jokim graužti! — bandinasi vaikai. Jie žino: kas dantimis sukės, tas surmalkį atsiims.

Pasišovė Kukučio Prance. Apsižergės kedę — pašliukšt! pašliukšt! artyn surmalkio. Jodamas turi

rankas užpakaly susinerti, o surmalkj dantimis kąst. Kaip tik prijos arti, surmalkis prie pat nosies; išsižiojės am! Surmalkis — sprukt, atšokės — takšt į nosj Prance vėl tyko kol sustos, vėl nori sukasti ir vėl gauna į nosj, į dantis ar į kaktą. Vaikai juokiasi šokinėja. Prance nieko nepadaro, nejgraužia. Pasiskoko kitas, dar kitas īr mergaitės mēgino: surmalkis visiems nosis, dantis sudaužę. Kažin kas nutveręs nusilaužę; kitą pakabino, vėl joja graužti... Prisijuokė visi kol tik nusibodo.

Senutis su vyrais kortomis lošia; vaikinai apstojo žiopso; mergaitės po kerčias šnibždasi.

Kažkas praminė „puodus degti“, reikia visus iš kerčių išjudinti... Gerai! Tuoj visus suvarė į aslą, sustatė į ratą prieš kits kitą, nosis į vidū, o rankas laikyti užpakaly atkišus, vienas turi sisivijęs žiužj, bégdamas aplink ratą ir jduoda kam nors žiužj, tas pajutes rankosé žiužj, greta stovinčiam po dešinės: pliaukšt, pliaukšt, skersai nugarą, turi bėgti aplink ratą kol savo vietoje sustoja. O laikantis žiužj vėl neša aplink ratą, vėl kitam jduoda, o pats stojasi į ratą. Kam jduoda tuomet tik visi pamato, kaip pradeda pliauškinti ir varydamas aplinkui šaukti „puodai dega“!

Taip žiužis eina iš rankų į rankas ir „puodai“ nevienam įdegina kailj. Laksto gainiojas sušile.

— Verčiau „pušinėtj“! — pratarė iš būrio. — Gerai!

Tuoj Augustas, suvarė visus į trobos galą, į gardą. Visi sustojo greta. Pats aslos viduryje, nusitvėrės skarele pasilenkės per terkoji linguodamas sako:

— „Žylelė, kielelė kiek tavo vaikų? Du ant pečiaus, du po pečiaus, du ant suolo, du po suolu, du po krūmus, du po mišką ant pušikės — stakt! Meta skarelę į gardą. Kam pataikė, tas turi eiti pušinėti — akis užsirišęs kitus gaudyti.

Pakliuvo skarelė Jonui. Mergaitės užrišo jam akis, kad nieko nematyti. Ėmė išskleidęs rankas gaudyti, visi lakstyti.

Lysti kur j kerčias, slapstyties — nevalia; sugavęs ausj nusuks. O asloje ką sugavęs klaus — kas čia? — atsako: „pušis“ — aš tą pušį kirsiu“ — „aš nevirsiu“. — „Su kirveliu juodu, su šiupinio puodu, stikliniais ratais, geležiniai batais — ar ganysi pono Dievo aveles?“ — „Ganysiu“, — „škiuš į gardą“. — Sugautąjį pastumia ir vėl gauđo, kol visus išgaudo. Ir vėl suvaro į gardą, vėl meta skarelę...

Jei pakliuvo dideliam, merginai ar vaikinui akis užrištai — visi laksto, o pataiko skarelė mažam vaikui ar mergaitei gaudyti, tuomet didieji atsitraukia į kerčias nenori.

Paskui mama praminė „ožkapilę degti“. Atsisėdo ant lovos, ant kelių pasidėjo mažą priegalvélę; liepė vienam įsikniaupti, kiti apstojo aplinkui. Vienas iš būrio įsikniaupusiam per nugara skarele šmaukšt! Kitas sykiu: „ožkapilė dega“ — sušunka. Jei įspėjo, kas, tą paguldo į savo vietą, o neatspėjo, turi iš naujo gulti, kol tik įspės kas mušo.

Taip vaikai, mergaitės spėliojo, kits kitą guldési. Juokų, kvatojimo ligi valios. Teko Jonui ir Marei ir Juozukui spėlioti!

Sykį paguldžius Joną, tėtė pašokęs nuo kortų su pančiu šliukšt Jonui per nugara: „Ožkapilė deg!“ — Čia jau tėtės ranka, — Jonas įspėjo. Na, reikia tėtei gult. Vaikai šokinėja džiaugiasi.

Mama laikydama tėtį, antra ranka, sugumurojus skarą, plamt! per nugara. O vaikai šaukia: „Ožkapilė dega! dega!“ — kvatoja. Tėtis neįspėjo, vėl guldo ir vėl mama padegé, neįspėjo — gula, vėl mama. Tėtis niekaip neįspėja, o čia visa troba kvatoja: „ožkapilė dega!“

— Kas čia vilkas yra? — tėtis nejspėjės sako:— Duokit smarkiau, kad pažinčiau ranką. — Kad taip nori, Marė pančiu šmaukšt.

— Žinau, žinau, Marios čia ranka — tėtis sako — gulkis dabar aš tau padegsiu.

Degė, degė kas kart smarkiau, kaip isilingavo... Mergaitės pérė kailį vaikinams, tie priešais atsilygino. Jéjo į darbą pančiai ir nuo pilvo diržai; kliuvo pie-menims ir vaikams, net mama émė bartis.

— Nemokate jus mandagiai žaisti. Kas čia do smagumas tyčia skaudžiai mušties? Nebelaikysiu... ant savo nugaros padekit „ožkapilę“. — Metė prie-galvį.

Pamégino šokti, bet Jonas nepaliurlina šokiams. Pradėjo ant armonikos dainas vedžioti. Mergaitės bal-sais pritarti; pamažu ir vaikinai prisidėjo. Susisèdė dainavo visokiu dainu kokias tik armonika užvedé. Vyrai prie stalo kortomis rėžia ir alų gurkšnoja. Mama įnešusi apsiputojusi uzboną dalina alaus, kas tik noréjo, dar gi ir nenorinčius paragina gerti. Pieme-nys, vaikai, aplink pečių peša, tik žvirblius peša, kol tik senutis nepradėjo gulti varyti.

— Vaikai! Šiandien šventė ir ryto neprasta... gal kas į bažnyčią pasibaus? Švento Stepono diena... pašventintis avižas... laikas gulti, jau po dyliktos.

Taisydamas gulti Juozukas dūmojo. — Tai jau ir pusē Kalėdų praéjo. O taip laukiau! Anot to či-gono betariant: — nepajutau ar jsmuko, ar prasmuko.

9. **Aritmetika.** Pirmoji dalis. Surengė A. Busi-las. Pirmieji mokslo metai. Su paveikslais. Pusl. 72, 1921 m.

10. **Didysis Lietuvos Ūkininko Kalendorius**
Daug puikių skaitymų, patarimų ir mokslo straipsnių.
Pusl. 120, 1922 m. 8 auks.

11. **Psichologija.** Mokykloms ir savamoksliams.
Parašė Čelpanov'as, vertė J. Gedminas. Spaudoje.

12. **Žemaitė, jos gyvenimas.** Su jos atvaizdu.
Parašė P. Ruseckas. **Kalėdos.** paskutinis Žemaitės kūrinys. Pusl. 32, 1922 m. —

13. **Iš gyvių gyvenimo.** Parašė N. Rubakin'as.
Spaudoje.

14. **Susirinkimų ir mitingų vadovėlis.** Parašė J. El. Spaudoje.

15. **Krikščionys.** Parašė Dostojevskis. Spaudoje.

Adresas:

„Varpo“ B-vė, Laisvės Aleja 60.

Kaunas.

Darbo žmonės — valstiečiai ir kiti,
skaitykite ir platininkite darbo žmonėms skirtą laikraštį

„Lietuvos Ūkininkas“

leidžiamą Lietuvos Valstiečių Sąjungos.

„Liet. Ūkininkas“ yra didžiausias ir seniausias laikr. eilės nuo 1903 m. su paveikslėliais.

PER METUS SKAITYTOJAI GAUNA:

52 Nr. „Lietuvos Ūkininko“ lankančio skaitytojus kas savaitė 16 puslapių didumo su šiai priedais:

26 Nr. „Žemė“ — geriausias žemės ūkio kultūros laikraštis.

12 Nr. „Jaunimas“ — pažangiojo Lietuvos jaunimo laikraštis, kuris remia Lietuvos Jaunimo Sąjungą.

12 Nr. „Savivaldybė ir Koperacija“ — laikraštis skiriamas savivaldybių ir koperacijos reikalams.

6 Nr. „Sveikata“ — žmonių sveikatos laikraštis, daktarų vedamas.

I Nr. Kalendorius — Didysis „Lietuvos Ūkininko“, kuriame telpa daug gražių skaitymų ir mokslo straipsnių, įstatymų ir kitų patarimų.

„Lietuvos Ūkininke“ rašo žymiausi mūsų rašytojai, vi suomenės veikėjai, mokytojai, visų profesijų žmonės ir todel „LIETUVOS ŪKININKAS“ yra vienu rimčiausiu, teisingiausiu ir naudingiausiu raštų teikiu laikraštis.

„Lietuvos Ūkininke“ yra įvestas skyrius „Klausimai ir Atsakymai“, kuriame per metus duodama suvirš 4000 įvairiausių patarimų. Tie patarimai teikiami žinovų ir VELTUI.

„Lietuvos Ūkininkas“ dar padidės ir naujų priedų įves.

„LIETUVOS ŪKININKO“ KAINA:

Metams — 80 auks., pusei metų — 42 auks., trims mėnesiams — 21 auks., vienas numeris 2 auks.

A M E R I K O J E: metams 2 dol., pusei metų — 1 dol. Atskiras numeris — 5 centai.

Kitur, prenumerata dviguba negu Lietuvoje.

!!Vieną numerį pamatyti siunčiame dovanai!!

Adresas: „Lietuvos Ūkininkas“. Kaunas, Laisvės Aleja Nr. 60.